

Šola pa življenje.

Vsako leto imajo gg. učitelji po enem krati uradni shod in sicer po šolskih okrajih. Le-ti okraji obsegajo pa vse ljudske šole, ki leže v kakem sodnijskem okraji. Shode sklicuje gosp. c. kr. okrajni nadzornik in on jim tudi predseduje. Na njih razpravlja potem o svojih skušnjah, ki si jih pridobiva pri nadzorovanji; ob enem pa tudi pové, kako da se naj to ali ono, kar mu na kateri šoli ne dopade, odpravi ali popravi. Zatem pa poročajo tudi gg. učitelji, ki so se odbrali v to, o vprašanih, ki se tičejo ljudskih šol ali pa učiteljev samih.

Ni dvoma, da so taki shodi dobri in dokaj koristni za gg. učitelje pa tudi sploh za ljudske šole in to še izlasti takrat, če so gg. učitelji s svojim nadzornikom v lepem soglasji. Tako je n. pr. v šolskem okraji Mariborskem in o tem shodu, z dne 7. septembra, poroča zadnji „Popotnik“ prav lepe reči; naše bralce utegne zanimati posebno, kar je govoril c. kr. nadzornik, g. Henrik Schreiner, ravnatelj na c. kr. učiteljski v Mariboru.

„Stanje šole“, rekel je po kratkem uvodu, „presoja se na podlagi § 1 šolskega zakona od 14. maja 1869, oziroma 2. maja 1883., ki zahteva od ljudske šole trojno; 1. нравno-versko vzgojo, 2. razvoj duševnega delovanja otroškega, 3. posredovanje vseh za nadaljno izobražbo za življenje potrebnih znanosti in spretnosti, da se osnuje podlaga, na kateri se vzgojujejo vrli ljudje in državljani“.

Gledé na нравno-versko vzgojo priznava predsednik z zadoščanjem, da spolnjujejo naše šole v obče to nalogo, kar sklepa iz vedenja učencev v šoli, katero je večinoma vzorno in pa iz vedenja učencev zunaj šole, zlasti na poti v šolo in iz šole. Posebno mu ugaja stari, častiti krščanski pozdrav: „Hvaljen bodi Jezus Kristus“, na kateri sme šola ponosna biti. „Na nekaj bi pa posebno opozoril, na kar se večkrat ne pazi, ali v tolikej meri ne, kakor zasluži. Menim gojitev čustev, ona je prevelike važnosti, kajti iz njih izvira volja in djanje človeško. Pridno se morajo gojiti, zakaj iz njih se razvija v zrelejši dobi značaj. Ne morem si kaj, da vas ne bi opozoril na zlate besede našega pesnika: „Da glava, glava, gospoda moja, ali poleg glave tudi srce! Ne glava sama, ne srce samo, glava in srce v pravem ravnotežji, v lepem soglasji; to stoprav je človek po božji podobi in po volji božji! Za glavo ni se mi pač treba poganjati, za-njo dela vse in skrbi rodovina, družbe in država. Ali za srce, to siroto pepeljušico, pozabljeno v kotu, zagnal bi pravi ljudomil rad svoj glas svareč po deželah: Gorje vam narodi, ako bodete le vedno mislili, preudarjali, umovali in modrovali; ako bote mlademu rodu svojemu le možgane vadili in urili,

ne pa mu gojili, učili in blažili srca. Slava je samopašna; od kod pride vam potem sočutje, usmiljenje, bratoljubje in brez tega, kaj bode človeštvo? Glava polna, prazno srce, kedar bode to splošno, nič dobrega ne more priti. Vsak za-se, vojska vseh zoper vse, novo še hujše divjaštvo!

Najlepša priložnost za gojitev čustev se nam poda pri obravnavi нравoslovnih sestavkov, ali teh žal, da je v naših berilih jako malo. Ta prilika se sicer skoraj vedno vporablja zlasti, ker končajo taki sestavki večinoma z glavno mislijo, ki se je navadno učenci učijo na pamet. To je sicer čisto hvalevredno, da si bi bilo morebiti bolje, če bi učenci to misel sami našli, učitelj pa bi jo spravil potem v primerno obliko, v tej bi se je potem učenci še le naučili. Ali tudi s tem se še namen ni dosegel, kajti učence se mora za stvar tudi ogrevati. K temu pa vodi topel, iskren govor. Priporočal bi po mnogih slučajih, da bi se govorilo manj učilno, marveč bolj pristrčno.

Vendar ne samo berila нравoslovne vsebine se lahko vporablja za gojitev čustev, ampak vsak predmet daje za to prilike. Verski čut se gojuje v naravopisu in naravoslovji, če se učé otroci po skrivnostnem, čudotvornem delovanji naravnih sil in po večnih zakonih narave spoznavati modrost in vsegamogočnost stvarnika. Domoljubje se gojuje pri zgodovinskem pouku, v zemljepisji in naravoslovji, ki nam kažeta lepote naše domovine, itd. — Zadovoljiti se moram s temi malimi migljaji, zlasti ker s tem ničesar novega ne povem. Nujno vas pa prosim, da posvečujete tej strani svojega delovanja posebno pozornost.

Vzgoja pa se raztega tudi na zunanje vedenje. Tukaj bi vas opozoril, da pazite na snago učencev in odpravite druge napake, n. pr. da gleda učenec pri odgovoru na tla, da se naslantja s komolcem na klop itd. Prijazen, odkritosten pogled ter da se učenci ravno in prosto držé, to se lahko doseže, če se dosledno zahteva.

Preidem k drugi nalogi ljudske šole: k razvoju duševnega delovanja. Zna-li učenec več ali manj, na to se v prvi vrsti ne oziram. Vse jedno nam je, zna-li učenec pet hroščev več po imenu imenovati, ali vse reke severne Amerike naštevati itd. Ali želimo, da se vadi duh učencev na učni tvarini, misli, čuti, volje in djanja učencev se morajo pripraviti na pravo pot, da se navajajo k samostalnosti. Tvarina, katere se naučé učenci v najboljših šolah, ne zadostuje za življenje. Življenje vstvarja položaje, kateri se v šoli ne morejo niti približevalno predelati. Za take slučaje mora lastna pamet in srce najti pravo pot. Blagor onemu, kateremu je dala šola navod k temu!“

Kar je govoril g. nadzornik o tej drugi

točki še na dalje, zanima še le bolj gg. učitelje, naši bralci pa so lahko že iz tega, kar smo navedli, izpoznali, da je g. nadzornik mož na pravem mestu. Šola, kakor si jo misli, taka pač ni le za šolo, ampak za življenje. Daj Bog, da bode tacih veliko v domovini naši!

Gospodarske stvari.

Nekaj o sadnem moštu.

Letos je po naših krajih malo grozdja, vina bode torej malo, ali sadja je po nekaterih krajih obilo in težko, če se spravi ga veliko v denar, vsaj ne za drag denar. Kolikor vemo, vprašuje se le bolj po lepih jabelkih in zato se dobi za štrtinjak jabelk po 10, največ po 13 fl. Zadnja cena še sicer velja, toda ona velja le za najboljša jabelka in ne za vse kraje.

Na vsak način bode torej treba gledati, da se porabi sadje drugače, ali že za sušenje ali pa za mošt. Kdor more storiti oboje, ta stori dobro, kajti suho sadje, če že tudi ne pride na prodajo, porabi se doma lahko prav koristno; prihrani se kruha in druge hrane, po letu pa se lahko skuha in le-ta pijača nam pride v časih boljše, kakor katera druga, izlasti v boleznih. Ali tudi mošta delati, kdo ne ve, da je dobro? Mošt je po letu prav prijetna pijača in zdrava, samo treba je, da se dobro napravi. Okus mošta in torej njegova vrednost napravita se tako rekoč že v preši, v tem, kako se ravna s sadjem, kedar se tolče in z moštom, kedar je že v sodu.

Oboje naj tukaj malo tistim bralcem, ki še tega ne znajo, razjasnimo! Za mošt ni vsako sadje; mošt tirja zrelo in zdravo sadje. Kar je gnjilo, zmrzlo ali zmeččano, ni več za mošt. Prej pa, ko hočeš delati mošt, spravi sadje za nekaj dni v suh, zakriti kraj. Tu še nekoliko dozori, da dobi več sladkorja va-se. Predolgo pa ne sme ostati sadje na kupu, sicer se preveč zmečča — na kvar moštu.

Kako sadje kaže za mošt? Tisto, ki ima trdo mečo, pusto, ne pa tako tisto, ki je zlahkno. Tedaj so za mošt najboljše tepke, črnelke, drobnice itd. Ko je tako sadje potem dozorelo na kupu, ne predebelem, treba ga je še na novo izbrati in vzame se za mošt le zdravo, vse drugo se odpravi, bodi že, da se vzame za kis ali jesih ali pa se daje živini. Če je sadje blatno, treba ga je oprati in tako se mora potem posušiti, predno se stolče in zmečka. Kako da se to stori, to je znano, najbolje orodje je za to leseni tolkač ali kijec.

Če je sadje stolčeno, dene se na prešo, prav tako, kakor grozdje. Mošt, ki teče iz preše, vlije se v sod in je zato najboljši tak, v katerem je bilo vino, se ve, da zdravo. Če ni tacih sodov, sodijo še tudi taki, v katerih je bilo

žganje, toda moraš jih poprej dobro izplahnuti. Nikakor pa ne smeš mošta vliti v sod, v katerem je bil jesih ali kis, kajti potem dobiš pač jesih, nikar pa mošt. Kar pride mošta iz prvega koša, t. j. iz prvega prešanja, ta je najboljši mošt, ali tudi tisti, ki pride iz druge preše, ni kar bodi. Druga preša pa je tista iz tropin, na katere si vлил nekaj vode, potem pa si jih pustil stati nekatere ure. Le-ta mošt je dober, če se potem izpreša; se ve, da je slabši, kakor iz prve preše, vendar pa se lahko še vlije k njemu, brez posebne škode. To pa še zlasti takrat, če si delaš mošt ne toliko za prodajo, kolikor za lastno rabo.

Da se mošt shrani ravno tako v dobri kleti, kakor vino, to je potrebno; klet mora biti zračna in snažna; zelja ali korenja ne sme biti v njej, kajti duh, ki prihaja iz teh stvari, privzame mošt in se pokvari, da ni več za dobro rabo. Tudi topla naj bode klet, kakor pri vinskem moštu; 10 do 14 stopinj mu ugaja še nekam najbolje. Mošt začne v par dnevih vreti in da se ga ne pogubi preveč, treba je, da pušiš sode nekaj „navane“ t. j. da niso polni do vrha. Umeje se, da moraš iti včasih gledat, kako je kaj z moštom, dokler še vrenje v kleti ni pri konci, sicer se utegne kaj pripetiti, da ti bode na škodo.

Brž pa, ko se je vrenje skončalo, pretoči mošt v druge, čiste sode, kajti mošt ne sme ležati na drožeh. Dalje ko leži mošt na drožih, manj ti bode sladek in postane ti tudi celo lahko kis ali pa se ti pokvari, da ne bode prijetna pijača iz njega. Sod mora, ko si va-nj mošt pretočil, biti polen in treba ga je od časa do časa dopolniti — prav, kakor pri vinu. V obče pa se opravlja pošlej pri sadnem moštu vse tako, kakor pri vinskem. Delaj tedaj z njim tako in verjami, da ti bode prav dobro teknil, tebi tako, kakor tvojim delalcem, gotovo bolje, kakor — žganje.

Sejmovi. Dne 17. oktobra pri sv. Emi nad Podčetrtnikom. Dne 18. oktobra v Oplotnici. Dne 19. oktobra v Apačah, pri sv. treh Kraljih v slov. gor., v Mozirji, v Podsredi, v Trbovljah in v Vojuniku.

Dopisi.

Od sv. Križa pri Slatini. (Spominek ženi!) Na severni strani od Slatine, uro hoda navzgor, leži gora Boč. Na južnem rebbru te gore se nahaja že od nekdaj dobro znana, z domačim imenom „Grilova“ domačija. Dne 29. septembra t. l. odvzela je nemila smrt po daljši, mučni bolezni tej hiši črez vse skrbno in blago gospodinjo. Ranjka, rojena pred 65 leti v 6 ur oddaljeni Podsredi, je prišla pred 36 leti za gospodinjo in hišno mater k tej hiši. Ves čas